NCTV hanteert dubbelzinnige criteria bij het weren van extremistische uitingen

Posted on 4 november 2023 by Bart Collard

Sinds 2018 is buitenlandse haatpredikers de toegang tot Nederland geweigerd door ze een inreisverbod te geven. Daarvoor, in de hoogtijdagen van het islamisme in Nederland, reisden allerlei imams of andere islamitische geleerden probleemloos naar ons land om hatelijke en gewelddadige boodschappen te verkondigen.

Maar nog steeds geven allerlei gastsprekers lezingen met dubieuze inhoud in moskeeën. De overheid wil daar verandering in brengen, vooral als het gaat om sprekers uit 'rechtsextremistische hoek' of vanuit het 'anti-institutioneel extremisme', zo laat de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding- en Veiligheid (NCTV) weten.

De NCTV krijgt meer machtigingen 'om de IND en het ministerie van Buitenlandse Zaken beter in staat te stellen vreemdelingen die een extremistisch gedachtegoed uitdragen uit Nederland te weren'. De Vreemdelingenwet benoemt als vreemdeling:

‘ieder die de Nederlandse nationaliteit niet bezit en niet op grond van een wettelijke bepaling als Nederlander moet worden behandeld’. Daaronder vallen dus ook buitenlandse invliegende haatpredikers.

NCTV onder vuur

In 2021 kwam de NCTV onder vuur te liggen toen bleek dat hij informatie verzamelde over personen en groepen. De NCTV is geen inlichtingendienst, maar volgde toch online mensen, maakte analyses en stelde daar rapporten over op. De Tweede Kamer was unaniem kritisch op de NCTV en ‘meerdere partijen trokken zelfs het bestaansrecht van de coördinator in twijfel’.

Hoogleraar Afshin Ellian schreef daar eerder over: ‘het toekennen van inlichtingenbevoegdheden aan een ambtelijk apparaat is politiek en juridisch vragen om ellende en problemen’. Nu houdt de NCTV zich primair bezig met coördinerende taken, ten behoeve waarvan hij allerlei veiligheidsinformatie ontvangt van onder andere de politie en de AIVD.

Buitenlandse verspreiders van extremistische uitingen zullen dus geweerd worden uit Nederland, stelt de NCTV. Om wat voor expressies gaat het hier? De NCTV stelt: ‘Extremistische uitingen die ondermijnend zijn aan de democratische rechtsorde en daarom een bedreiging kunnen vormen voor de openbare orde en/of nationale veiligheid zijn een combinatie van onder meer:

- haat zaaien;
- angst verspreiden;
- doelbewust desinformatie verspreiden;
- demoniseren en intimideren;
- verwerpen van wet- en regelgeving;
- pogingen om een parallelle samenleving tot stand te brengen waarbij het gezag van de Nederlandse overheid en het rechtssysteem worden afgewezen.’

Het gaat ‘onder meer’ om deze criteria, er zijn dus blijkbaar meer criteria om te kunnen spreken van extremistische uitingen waarover de NCTV niet transparant is.

Vage criteria

Bovendien zijn deze criteria vaag. Wanneer wordt haat gezaaid? Henk moet dan een uiting doen over Jan – of een groep waartoe Jan behoort – waardoor Piet haat tegenover Jan of diens groep ontwikkelt. Maar wat is haat? En hoe wordt gemeten dat Piet bepaalde mensen haat en dat dat door Henk veroorzaakt is? Wanneer wordt angst verspreid? En is dat altijd problematisch? Als terecht wordt gewaarschuwd voor een ernstig dodelijk virus dan wordt angst verspreid, maar de NCTV zal dat toch niet beschouwen als een extremistische uiting?

Noemenswaardig is ook dat 'doelbewust desinformatie verspreiden' dubbelop is, omdat volgens gangbare overheidsdefinities de verspreiding van desinformatie doelbewustheid impliceert. Bij dit fenomeen gaat het doorgaans om het verspreiden van onwaarheden met de intentie om schade toe te brengen aan een ander.

Complotdenkers worden uitgesloten, geesteszieken niet

Zoals ik betoog in *Het Recht op Misinformatie* gaat het overheden meestal echter niet om desinformatie, maar om misinformatie: om het verspreiden van onjuiste informatie; de intentie is irrelevant. In veruit de meeste gevallen van het verspreiden van misinformatie is de intentie van het verspreiden (wat het desinformatie kan maken) niet te bepalen, dus een focus op desinformatie is onpraktisch.

Blijkens het beleid van de NCTV wil de overheid mensen die lijden aan bepaalde waanideeën – zoals complotdenkers – uitsluiten, maar dat wordt niet gedaan met hen die als gevolg van geestesziektes aan wanen lijden. Ernstig afwijkende meningen lijken als gevaarlijker te worden geclassificeerd dan de onvoorspelbaarheid die gepaard gaat met sommige geestesziektes.

Twee andere criteria, demonisering en intimidatie, zijn weliswaar betreurenswaardig, maar niet zonder meer strafbaar en vormen ook niet per definitie een inbreuk op de democratische rechtsorde. Als voorbeelden zou gedacht kunnen worden aan Marcel van Dam die tegen Pim Fortuyn zei: 'U bent een buitengewoon minderwaardig mens.' Of wellicht aan Hans Spekman: 'De Marokkanen die niet willen deugen moet je vernederen, voor de ogen van hun eigen

mensen.'

Het verwerpen van geldende wet- en regelgeving is niet per definitie schadelijk. Ieder parlementslid verwerpt bepaalde wet- en regelgeving. Problematischer is het als het totaalpakket, het systeem, wordt verworpen. Dat kan namelijk leiden tot parallelle samenlevingen. Sektes staan bekend om misstanden waarbij meestal vrouwen er slecht vanaf komen. Je terugtrekken uit de samenleving – al dan niet gegroepeerd – is echter niet verboden, zolang je je aan de minimumeisen van die samenleving blijft houden: je moet je aan de wet blijven houden die je verwerpt.

Niet passend in een liberale samenleving

Hoewel de NCTV zich richt op buitenlanders die in hun eigen land uitingen doen die overeenkomen met de genoemde criteria, lijkt hij diezelfde criteria ook te gebruiken om vermeend extremisme door Nederlanders te bestrijden. Over uitingen die worden geclassificeerd als overeenkomend met deze criteria wordt immers gesteld dat ze 'ondermijnend zijn aan de democratische rechtsorde en daarom een bedreiging kunnen vormen voor de openbare orde en/of nationale veiligheid'. Dat is precies waar de NCTV zich op richt.

Dat de NCTV extremisme wil bestrijden is te begrijpen. Extremisme, bezien als voorportaal voor terrorisme, is gevaarlijk. Als het echter wordt geclassificeerd als een niet-limitatieve lijst van vage en dubbelzinnige criteria dan is de bestrijding van dat extremisme in potentie gevaarlijker dan het extremisme zelf. De overheid kan dan allerlei uitingen (het gaat volgens de criteria om uitingen; niet om handelingen) die binnen een liberale samenleving passen – en zelfs nodig zijn: kritische geluiden – gaan bestrijden.

*Van **Bart Collard** verscheen onlangs **'Het recht op desinformatie'**. Het boek is overal te koop en te bestellen, zoals ook in de winkel van Wynia's Week. Kijk **HIER**.*

*De donateurs maken **Wynia's Week** mogelijk. Doneren kan op verschillende manieren. Kijk **HIER**. Hartelijk dank!*

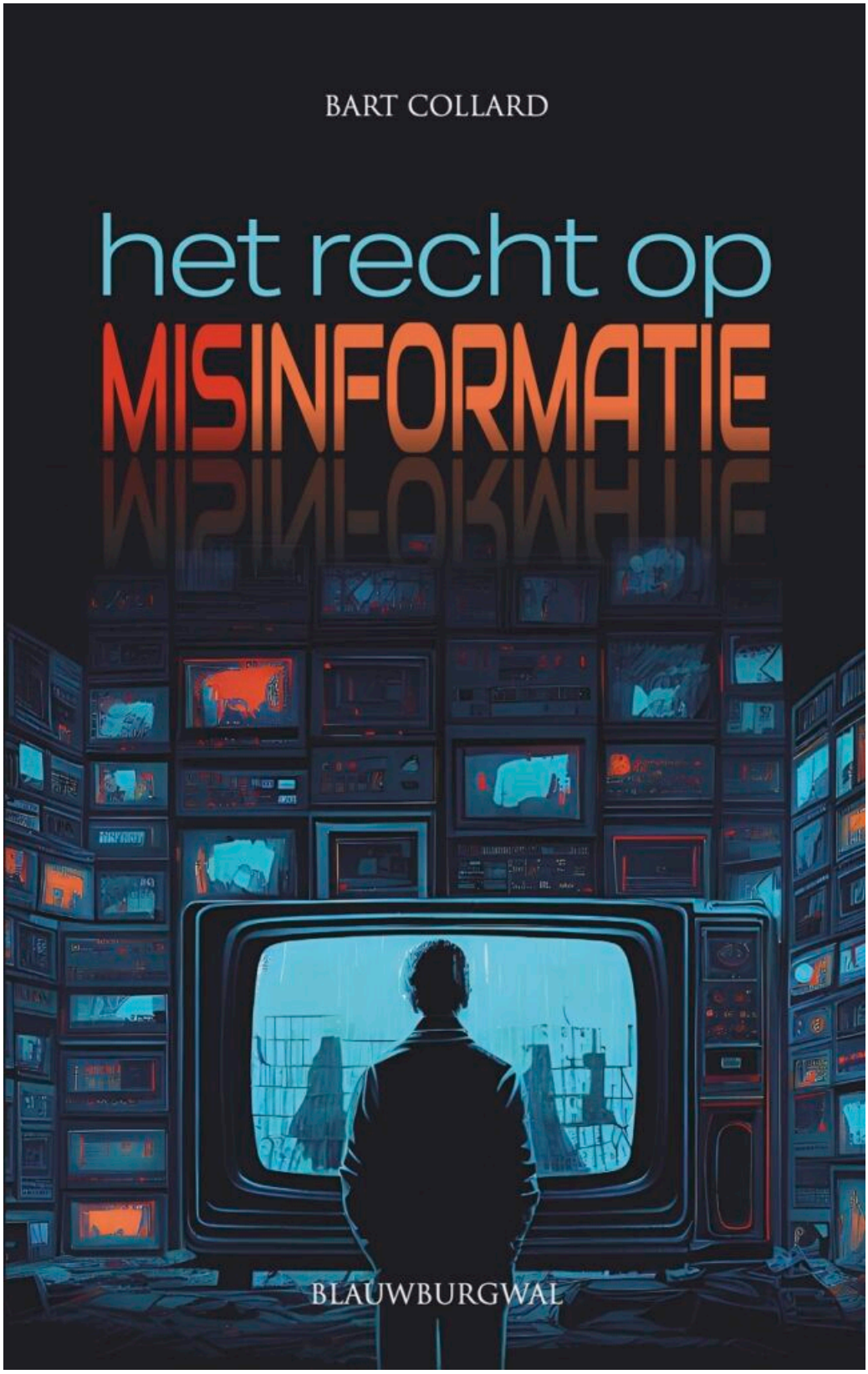
BART COLLARD
het recht op
MISINFORMATIE
BLAUWBURGWAL